

LECTIO XXIII: ΕΝΑΣ ΥΠΕΡΟΧΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Aegrotabat Caecina Paetus, maritus Arriae, aegrotabat et filius. Filius mortuus est. Huic Arria funus ita paravit, ut ignoraretur a marito; quin immo cum illa cubiculum mariti intraverat, vivere filium simulabat, ac marito persaepe interroganti, quid ageret puer, respondebat: «Bene quievit, libenter cibum sumpsit». Deinde, cum lacrimae suae, diu cohibitae, vincerent prorumperentque, egrediebatur; tum se dolori dabat et paulo post siccis oculis redibat. Scribonianus arma in Illyrico contra Claudium moverat; fuerat Paetus in partibus eius et, occiso Scriboniano, Romam trahebatur. Erat ascensurus navem; Arria milites orabat, ut simul imponeretur. Non impetravit: conduxit piscatoriam naviculam ingentemque navem secuta est.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Ήταν άρρωστος ο Καϊκίνας Παίτος, ο σύζυγος της Αρρίας ήταν άρρωστος και ο γιος. Ο γιος πέθανε. Σ' αυτόν η Αρρία ετοίμασε την κηδεία έτσι ώστε να αγνοείται από τον σύζυγο· όχι μόνο αυτό αλλά κάθε φορά που εκείνη έμπαινε στην κρεβατοκάμαρα του συζύγου, προσποιείτο ότι ο γιος (τους) ζούσε και στον σύζυγο που ρωτούσε πολύ συχνά τι κάνει το παιδί, απαντούσε: «Καλά κοιμήθηκε, με όρεξη πήρε την τροφή του». Έπειτα, όταν τα δάκρυά της που για ώρα συγκρατούσε, νικούσαν και ξεσπούσαν, έβγαινε έξω· τότε παραδινόταν στη θλίψη και λίγο αργότερα γύριζε πίσω με τα μάτια στεγνά. Ο Σκριβωνιανός είχε στασιάσει στην Ιλλυρία εναντίον του Κλαυδίου· ο Παίτος είχε πάει με το μέρος του και, αφού σκοτώθηκε ο Σκριβωνιανός, τον οδηγούσαν σιδεροδέσμιο στην Ρώμη. Επρόκειτο να επιβιβασθεί σε ένα πλοίο· η Αρρία παρακαλούσε τους στρατιώτες να επιβιβαστεί μαζί. Δεν το κατόρθωσε: νοίκιασε ένα ψαράδικο καραβάκι και ακολούθησε το τεράστιο πλοίο.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

1. **mortuus est**: μετοχή μέλλοντα = **moriturus**
2. «**cum illa ...intraverat**»: η δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση εδώ εισάγεται με τον επαναληπτικό **cum**.
3. **filius**: γενική ενικού: **fili** και **fili**
κλητική ενικού: **fili**
4. **redeo**: το ρήμα είναι σύνθετο του **eo**.

μτχ. Ενεστ.: **rediens** γεν: **redeuntis**

γερούνδιο: **redeundi, redeundo, redeundum, redeundo.**

προστακτική ενεστώτα: **redi - redite**

προστακτική μέλλοντα: **redito - redito - reditote - redeunto**

5. **se dabat**: άμεση αυτοπάθεια (το se αναφέρεται στο υποκείμενο της πρότασης στην οποία βρίσκεται).

6. **occiso Scriboniano**: γνήσια αφαιρετική απόλυτη.

Αναλύεται σε δευτερεύουσα χρονική πρόταση:

α) **cum Scribonianus occisus esset**

β) **postquam (ubi, ut) Scribonianus occisus est**

7. **erat ascensus**: ενεργητική περιφραστική συζυγία

8. **bene**: θετικός: **bene**, συγκριτικός: **melius**, υπερθετικός: **optime**

9. **navis**: αφαιρετική ενικού σε **-e** και **-i**

10. **post**: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου, **paulo**: αφαιρετική του μέτρου ή της διαφοράς.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Aegrotābat: γ' ενικό οριστικής παρατατικού ενεργητικής φωνής του ρήματος **aegroto**, **aegrotavi**, **aegrotatum**, **aegrotāre** 1 = είμαι άρρωστος

Caecīna: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Caecīna** -ae, α' κλίση, αρσενικό = ο Καικίνας → ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό

Paetus: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Paetus** -i β' κλίση, αρσενικό = ο Παίτος → ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό

marītus: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **marītus** -i β' κλίση, αρσενικό = ο σύζυγος

Arriae: γενική ενικού του ουσιαστικού **Arria** -ae α' κλίση, θηλυκό = η Αρρία → ως κύριο όνομα δε διαθέτει πληθυντικό

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = και

filius: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **filius** -ii/i β' κλίση, αρσενικό = ο γιος (κλητ. ενικού: **fili**)

mortuus est: γ' ενικό, οριστικής παρακειμένου του ρήματος **morior**, **mortuus sum**, **mori*** 3 αποθετικό = πεθαίνω (μετοχή μέλλοντα: **moriturus**)

Huic: δοτική ενικού, αρσενικό της δεικτικής αντωνυμίας **hic**, **haec**, **hoc** = αυτός, -ή, -ό

Arria: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Arria** -ae α' κλίση, θηλυκό = η Αρρία → ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό

funus: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **funus** -eris γ' κλίση, ουδέτερο = η κηδεία

ita: τροπικό επίρρημα = έτσι, κατ' αυτό τον τρόπο

parāvit: γ' ενικό, οριστικής παρακειμένου, ενεργητικής φωνής του ρήματος **paro**, **paravi**, **paratum**, **parāre** 1= ετοιμάζω

ut: συμπερασματικός σύνδεσμος = ώστε

ignorārētur: γ' ενικό υποτακτικής παρατατικού παθητικής φωνής του ρήματος **ignoro**, **ignoravi**, **ignoratum**, **ignorāre** 1 = αγνοώ

a ή **ab:** πρόθεση + αφαιρετική = από

marīto: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **marītus** -i β' κλίση, αρσενικό = ο σύζυγος

quin immo: αντιθετικός σύνδεσμος = όχι μόνο αλλά και, αλλά επιπλέον

cum: χρονικός σύνδεσμος (επαναληπτικός): κάθε φορά που

illa: ονομαστική ενικού θηλυκού γένους της δεικτικής αντωνυμίας **ille**, **illa**, **illud** = εκείνος, -η, -ο

cubiculum: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **cubiculum** -i β' κλίση, ουδέτερο = η κρεβατοκάμαρα

marīti: γενική ενικού του ουσιαστικού **marītus -i** Β' κλίση, αρσενικό = ο σύζυγος

intraverat: γ' ενικό οριστικής υπερσυντελικού ενεργητικής φωνής, του ρήματος **intro**, **intravi**, **intratum**, **intrāre** 1 = μπαίνω

vivere: απαρέμφατο ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος **vivo**, **vixi**, **victum**, **vivēre** 3 = ζω

filium: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **filius -ii/i** Β' κλίση, αρσενικό = ο γιος (κλητ. ενικού: **fili**)

simulābat: γ' ενικό, οριστικής παρατατικού ενεργητικής φωνής του ρήματος **simulo**, **simulavi**, **simulatum**, **simulāre** 1 = προσποιούμαι

ac: συμπλεκτικός σύνδεσμος = και

marīto: δοτική ενικού του ουσιαστικού **marītus -i** Β' κλίση, αρσενικό = ο σύζυγος

persaepe: χρονικό/ ποσοτικό επίρρημα = πολύ συχνά

interroganti: δοτική ενικού αρσενικού γένους της μετοχής ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος **interrogo**, **interrogavi**, **interrogatum**, **interrogāre** 1 = ρωτώ

quid: αιτιατική ενικού ουδετέρου γένους της ερωτηματικής ουσιαστικής αντωνυμίας **quis**, **quis**, **quid** = ποιος, -α, -ο

ageret: γ' ενικό υποτακτικής παρατατικού ενεργητικής φωνής του ρήματος **ago**, **egi**, **actum**, **agēre** 3 = οδηγώ, κάνω

puer: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **puer**, **pueri** Β' κλίση, αρσενικό = το παιδί

respondēbat: γ' ενικό, οριστικής παρατατικού ενεργητικής φωνής του ρήματος **respondeo**, **respondi**, **responsum**, **respondēre** 2 = απαντώ

bene: τροπικό επίρρημα = καλά (παραθετικά: **melius**, **optime**)

quiēvit: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής του ρήματος **quiesco**, **quievi**, **quietum**, **quiescēre** 3 = κοιμάμαι

libenter: τροπικό επίρρημα = πρόθυμα, με όρεξη (παραθετικά: **libentius**, **libentissime**)

cibum: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **cibus -i** Β' κλίση, αρσενικό = η τροφή

sumpsit: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής του ρήματος **sumo**, **sumpsi**, **sumptum**, **sumēre** 3 = παίρνω

Deinde: χρονικό επίρρημα = έπειτα

cum: σύνδεσμος (ιστορικός - διηγηματικός) = όταν

lacrimae: ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού **lacrima -ae** α' κλίση, θηλυκό = το δάκρυ

suae: ονομαστική πληθυντικού θηλυκού γένους της κτητικής αντωνυμίας **suus**, **sua**, **suum** δικός, -ή, -ό του

diu: χρονικό επίρρημα = για πολλή ώρα Συγκρ.: **diutius** Υπερθ.: **diutissime**

cohibitae: ονομαστική πληθυντικού θηλυκού γένους της μετοχής παρακειμένου παθητικής φωνής του ρήματος **cohibeo, cohibui, cohibitum, cohibēre 2** = συγκρατώ

vincerent: γ' πληθυντικό υποτακτικής παρατατικού ενεργητικής φωνής του ρήματος **vinco, vici, victum, vincēre 3** = νικώ

prorumperent (que): γ' πληθυντικό υποτακτικής παρατατικού ενεργητικής φωνής, του ρήματος **prorumpo, prorupi, proruptum, prorumpēre 3** = ξεσπώ.

-que: → εγκλιτική λέξη, συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

egrediebātur: γ' ενικό οριστικής παρατατικού του ρήματος **egredior, egressus sum, egrēdi αποθετικό 3*** = βγαίνω.

tum: χρονικό επίρρημα = τότε.

se: αιτιατική ενικού θηλυκού γένους της προσωπικής αντωνυμίας γ' πρόσωπο = τον εαυτό της.

dolōri: δοτική ενικού του ουσιαστικού **dolor - oris** γ' κλίση, αρσενικό = ο πόνος, η θλίψη.

dabat: γ' ενικό οριστικής παρατατικού ενεργητικής φωνής του ρήματος **do, dedi, datum dāre1** = δίνω.

paulo: αφαιρετική ενικού ουδετέρου γένους του επιθέτου **paulus, -a, -um** β' κλίση = λίγος, -η, -ο → δεν σχηματίζει παραθετικά.

post: χρονικό επίρρημα = αργότερα.

siccis: αφαιρετική πληθυντικού αρσενικού γένους του επιθέτου **siccus, -a, -um** β' κλίση = στεγνός, -ή, -ό.

oculis: αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **oculus, -i** β' κλίση, αρσενικό = το μάτι.

redībat: γ' ενικό οριστικής παρατατικού ενεργητικής φωνής του ρήματος **redeo, -ii, -itum, -īre** ανωμ. = ξαναγυρίζω.

Scribōnianus: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Scribōnius -i** β' κλίση, αρσενικό = ο Σκριβωνιανός.

arma: αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **arma -orum** β' κλίση, ουδέτερο = τα όπλα (**plurale tantum** = έχει μόνο πληθυντικό).

in: πρόθεση + αφαιρετική = σε.

Illyrico: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **Illyricum -i** β' κλίση, ουδέτερο = Ιλλυρία.

contra: πρόθεση+ αιτιατική = εναντίον.

Claudium: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **Claudius -ii/i** β' κλίση, αρσενικό = ο Κλαύδιος → ως κύριο όνομα δε διαθέτει πληθυντικό.

moverat: γ' ενικό οριστικής υπερσυντελικού ενεργητικής φωνής του ρήματος **moveo, movi, motum, movēre 2** = κινώ.

fuerat: γ' ενικό οριστικής υπερσυντελικού του ρήματος **sum, fui, -, esse** = είμαι.

partibus: αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **partes, -ium** γ' κλίση, θηλυκό = πολιτική παράταξη (**pars, partis** στον ενικό σημαίνει το μέρος).

eius: γενική ενικού αρσενικού γένους της οριστικής - επαναληπτικής αντωνυμίας **is, ea, id** = αυτός, -ή, -ό.

occīso: αφαιρετική ενικού, αρσενικό, της μετοχής παρακειμένου παθητικής φωνής του ρήματος **occido, occidi, occisum, occidēre 3** = σκοτώνω.

Scribōniano: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **Scribōnīanus -i** β' κλίση, αρσενικό = ο Σκριβωνιανός → ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό.

Romam: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **Roma -ae** α' κλίσης θηλυκό = η Ρώμη → ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό.

trahebātur: γ' ενικό οριστικής παθητικού παρατατικού του ρήματος **traho, traxi, tractum, trahēre 3** = τραβώ, σύρω.

Erat ascensusus: γ' ενικό οριστικής παρατατικού της ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας του ρήματος: **ascendo, ascendi, ascensum, ascendēre 3** = ανεβαίνω.

navem: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **navis, navis, γ' κλίση, θηλυκό** = το πλοίο (αφαιρ. ενικού: **navi/ nave**).

milites: αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **miles, militis: γ' κλίση, αρσενικό** = ο στρατιώτης.

orābat: γ' ενικό οριστικής παρατατικού ενεργητικής φωνής του ρήματος **oro, oravi, oratum, orāre 1** = παρακαλώ.

ut: βουλητικός σύνδεσμος = να.

simul: τροπικό επίρρημα = συγχρόνως, μαζί.

imponerētur: γ' ενικό υποτακτικής παρατατικού παθητικής φωνής του ρήματος **impono, imposui, impositum, imponēre 3** = επιβιβάζω.

Non: αρνητικό μόριο = δεν, όχι.

impetrāvit: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής του ρήματος **impetro, impetravi, impetratum, impetrāre 1** = κατορθώνω.

conduxit: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής του ρήματος **conduco, conduxi, conductum, conducēre 3** = νοικιάζω (→ β' ενικό προστακτικής ενεστώτα: **conduc**).

piscatoriam: αιτιατική ενικού θηλυκού γένους του επιθέτου **piscatorius, -a, -um** β' κλίση = ψαράδικος -η -ο (→ δεν σχηματίζει παραθετικά).

naviculam: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **navicula -ae** α' κλίση, θηλυκό = το πλοιάριο.

ingentemque: αιτιατική ενικού θηλυκού γένους του επιθέτου **ingens, ingens, ingens, (γεν: ingentis)** γ' κλίση = πελώριος, -α, -ο.

secūta est: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου του ρήματος **sequor, secutus sum, sequi**
αποθετικό 3 = ακολουθώ.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΜΕΝΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α' κλίση

Caecina -ae: αρσενικό (δεν έχει πληθυντικό)
Arria -ae: θηλυκό (δεν έχει πληθυντικό)
lacrima -ae: θηλυκό
Roma -ae: θηλυκό (δεν έχει πληθυντικό)
navicula -ae: θηλυκό

Β' κλίση

maritus -i: αρσενικό
filius -ii/-i: → κλητ. ενικού: fili, αρσενικό
cubiculum -i: ουδέτερο
puer, pueri: αρσενικό
cibus -i: αρσενικό
oculus -i: αρσενικό
Paetus -i: αρσενικό (δεν έχει πληθυντικό)
Scribonianus -i: αρσενικό (δεν έχει πληθυντικό)
Claudius -ii/i: αρσενικό (δεν έχει πληθυντικό)
arma -orum: ουδέτερο (δεν έχει ενικό)
Illyricum -i: ουδέτερο

Γ' κλίση

funus -eris: ουδέτερο
dolor -oris: αρσενικό
partes -ium: θηλυκό → ετερόσημο (pars, partis = μέρος, τμήμα, partes -ium = πολιτική παράταξη)
navis -is: θηλυκό (αφαιρετική ενικού nave και navi)
miles -itis: αρσενικό

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β' κλίση

paulus, -a, -um (δεν σχηματίζει παραθετικά)
siccus, -a, -um (Συγκριτικός: siccior, siccior, siccus, Υπερθετικός: siccissimus, -a, -um)
piscatorius, -a, -um (δεν σχηματίζει παραθετικά)

Γ' κλίση

ingens -ntis (Συγκριτικός: ingentior, ingentior, ingentius,
Υπερθετικός: ingentissimus, -a, -um)

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

hic, haec, hoc (δεικτική)
ille, illa, illud (δεικτική)
quis, quis, quid (ερωτηματική ουσιαστική)
suus, sua, suum (κτητική)
se (προσωπική)
is, ea, id (οριστική - επαναληπτική)

PHMATA

1η Συζυγία

aegroto - aegrotavi - aegrotatum - aegrotāre
paro - paravi - paratum - parāre
ignoro - ignoravi - ignoratum - ignorāre
intro - intravi - intratum - intrāre
interrogo - interrogavi - interrogatum - interrogāre
oro - oravi - oratum - orāre
simulo - simulavi - simulatum - simulāre
impetro - impetravi - impetratum - impetrāre
do, dedi, datum, dāre

2η Συζυγία

respondeo - respondi - responsum - respondēre
cohibeo - cohibui - cohibitum - cohibēre
moveo, movi, motum, movēre

3η Συζυγία

morior - mortuus sum - mori* αποθετικό (μετοχή μέλλοντα moriturus)
vivo - vixi - victum - vivēre
ago - egi - actum - agēre
quiesco - quievi - quietum - quiescēre
sumo - sumpsi - sumptum - sumēre
vinco - vici - victum - vincēre
prorumpo - prorupi - proruptum - prorumpēre
egredior - egressus sum - egrēdi* αποθετικό
occido - occidi - occisum - occidēre
traho - traxi - tractum - trahēre
ascendo - ascendi - ascensum - ascendēre
impono - imposui - impositum - imponēre
conduco - conduxī - conductum - conducēre (β' ενικό προστακτικής ενεστώτα: conduc)
sequor - secutus sum - sequi αποθετικό

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

redeo, -ii, -itum, -īre
sum, fui, -, esse

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

ita
persaepe
Bene Συγκρ. βαθμός: melius, Υπερθ. βαθμός: optime
libenter Συγκρ. βαθμός: libentius, Υπερθ. βαθμός: libentissime
Deinde
diu Συγκρ. βαθμός: diutius, Υπερθ. βαθμός: diutissime
tum
post

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

a(b) (+ αφαιρετική)
in (+ αιτιατική/ αφαιρετική)
contra (+ αιτιατική)

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

et (συμπλεκτικός)
ut (συμπερασματικός, βουλευτικός)
cum (επαναληπτικός, ιστορικός ή διηγηματικός)
quin immo ... ac (συμπλεκτικός - επιδοτικός)
-que (συμπλεκτικός)
ac (συμπλεκτικός)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Aegrotabat Caecina Paetus, maritus Arriae: Κύρια πρόταση κρίσης.

Aegrotabat: ρήμα
Caecina Paetus: υποκείμενο ρήματος
maritus: παράθεση στο **Caecina Paetus**
Arriae: γενική κτητική στο **maritus**.

aegrotabat et filius: Κύρια πρόταση κρίσης.

aegrotabat: ρήμα
filius: υποκείμενο ρήματος.

Filius mortuus est: Κύρια πρόταση κρίσης.

mortuus est: ρήμα
filius: υποκείμενο ρήματος

Huic Arria funus ita paravit: Κύρια πρόταση κρίσης.

paravit: ρήμα
Arria: υποκείμενο ρήματος
funus: αντικείμενο ρήματος
Huic: δοτική προσωπική χαριστική από το **paravit** ή έμμεσο αντικείμενο στο ρήμα
ita: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο **paravit**.

ut ignoraretur a marito: δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός του συμπεράσματος στο περιεχόμενο της κύριας με ρήμα το *paravit*, εισάγεται με το συμπερασματικό σύνδεσμο *ut* επειδή είναι καταφατική, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί το συμπέρασμα στη λατινική θεωρείται μια υποκειμενική κατάσταση, και συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού (*ignoraretur*) γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου *paravit* και αναφέρεται στο παρελθόν. Έχουμε ιδιόμορφη ακολουθία χρόνων, γιατί το συμπέρασμα είναι ιδωμένο τη στιγμή της εμφάνισής του στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση).

Στην κύρια πρόταση υπάρχει το *ita*.

ignoraretur: ρήμα

funus: εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

a marito: ποιητικό αίτιο στο *ignoraretur* (εμπρόθετο γιατί είναι έμψυχο).

quin immo, vivere filium simulabat: Κύρια πρόταση κρίσης.

simulabat: ρήμα

(Arria): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

vivere: αντικείμενο ρήματος, ειδικό απαρέμφατο,

filium: υποκείμενο στο *vivere* (ετεροπροσωπία)

cum illa cubiculum mariti intraverat: δευτερεύουσα χρονική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο περιεχόμενο της κύριας με ρήμα το *intraverat*, εισάγεται με τον επαναληπτικό σύνδεσμο *cum*, εκφέρεται με οριστική, γιατί η πράξη μας ενδιαφέρει από καθαρά χρονική άποψη και συγκεκριμένα με οριστική υπερσυντελικού, εκφράζει την αόριστη επανάληψη στο παρελθόν και σε σχέση με την προσδιοριζόμενη πρόταση δηλώνει το προτερόχρονο.

intraverat: ρήμα

illa: υποκείμενο ρήματος

cubiculum: αντικείμενο ρήματος

mariti: γενική κτητική στο *cubiculum*

ac marito persaepe interroganti, respondebat: κύρια πρόταση κρίσης.

respondebat: ρήμα

(Arria): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

marito: αντικείμενο ρήματος

interroganti: επιθετική μετοχή ως επιθετικός προσδιορισμός στο marito. Υποκείμενο της μετοχής είναι το marito και αντικείμενό της η πλάγια ερωτηματική πρόταση quid ageret puer

persaepe: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο interroganti

quid ageret puer: δευτερεύουσα ουσιαστική πλάγια ερωτηματική πρόταση μερικής άγνοιας ως **αντικείμενο** στη μετοχή interroganti, εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία quid, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί η εξάρτηση δίνει μια υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της ερώτησης και συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού ageret, γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (interroganti: εξάρτηση της μετοχής από το respondebat) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

ageret: ρήμα

puer: υποκείμενο ρήματος

quid: αντικείμενο ρήματος

Bene quievit: κύρια πρόταση κρίσης.

quievit: ρήμα

(puer): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

bene: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο quievit

libenter cibum sumpsit: κύρια πρόταση κρίσης.

sumpsit: ρήμα

(puer): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

cibum: αντικείμενο ρήματος

libenter: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο sumpsit

Deinde... egrediebatur: κύρια πρόταση κρίσης.

egrediebatur: ρήμα

(Arria): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

Deinde: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο egrediebatur.

cum lacrimae suae, diu cohibitae, vincerent: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο περιεχόμενο της κύριας, εισάγεται με τον ιστορικό-διηγηματικό σύνδεσμο cum και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί ο ιστορικός - διηγηματικός σύνδεσμος cum υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση της δευτερεύουσας με την κύρια και δημιουργεί μια σχέση αιτίου και αιτιατού ανάμεσά τους. Είναι φανερός ο ρόλος του υποκειμενικού στοιχείου στην υποτακτική. Συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού (vincerent), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (egrediebatur) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

vincerent: ρήμα

lacrimae: υποκείμενο ρήματος

suae: επιθετικός προσδιορισμός στο lacrimae (άμεση αυτοπάθεια)

cohibitae: επιθετική μετοχή ως επιθετικός προσδιορισμός στο lacrimae

diu: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο vincerent

prorumperentque: δευτερεύουσα χρονική πρόταση (συνδέεται παρατακτικά, συμπλεκτικά (-que) με την προηγούμενη πρόταση).

prorumperent: ρήμα
(**lacrimae**): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

tum se dolori dabat: κύρια πρόταση κρίσης.

dabat: ρήμα
(**Arria**): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος
se: άμεσο αντικείμενο ρήματος (άμεση αυτοπάθεια)
dolori: έμμεσο αντικείμενο
tum: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο **dabat**

et paulo post siccis oculis redibat: κύρια πρόταση κρίσης

redibat: ρήμα
(**Arria**): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος
oculis: αφαιρετική του τρόπου στο **redibat**
siccis: κατηγορηματικός προσδιορισμός στο **oculis** γιατί δηλώνει παροδική ιδιότητα.
post: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο **redibat**
paulo: αφαιρετική του μέτρου ή της διαφοράς στο **post**.

Scribonianus arma in Illyrico contra Claudium moverat: κύρια πρόταση κρίσης.

moverat: ρήμα
Scribonianus: υποκείμενο ρήματος
arma: αντικείμενο ρήματος
in Illyrico: εμπρόθετος προσδιορισμός της στάσης σε τόπο στο **moverat**
contra Claudium: εμπρόθετος προσδιορισμός της εχθρικής κατεύθυνσης στο **moverat** ή εναντίωσης σε πρόσωπο.

fuerat Paetus in partibus eius: κύρια πρόταση κρίσης.

fuerat: ρήμα

Paetus: υποκείμενο ρήματος

in partibus: εμπρόθετος προσδιορισμός της κατάστασης στο fuerat

eius: γενική κτητική στο partibus.

et, occiso Scriboniano, Romam trahebatur: κύρια πρόταση κρίσης.

trahebatur: ρήμα

(Paetus): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

Romam: αιτιατική που δηλώνει κίνηση σε τόπο στο trahebatur

occiso Scriboniano: επιρρηματική χρονική μετοχή, γνήσια αφαιρετική απόλυτη, δηλώνει το προτερόχρονο. (occiso: χρονική μετοχή, Scriboniano: υποκείμενο μετοχής).

Ανάλυση: cum Scribonianus occisus esset ή postquam/ ubi/ ut Scribonianus occisus est

Erat ascensusus navem: κύρια πρόταση κρίσης.

Erat ascensusus: ρήμα

(Paetus): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

navem: αντικείμενο ρήματος

Arria milites orabat: κύρια πρόταση κρίσης.

orabat: ρήμα

Arria: υποκείμενο ρήματος

milites: άμεσο αντικείμενο ρήματος

ut simul imponeretur: δευτερεύουσα βουλητική πρόταση ως έμμεσο αντικείμενο στο ρήμα orabat, εισάγεται με το βουλητικό σύνδεσμο ut, γιατί είναι καταφατική, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί το περιεχόμενό της είναι κάτι το επιθυμητό και συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού (imponeretur), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (orabat) και αναφέρεται στο παρελθόν. Έχουμε ιδιόμορφη ακολουθία χρόνων, γιατί η βούληση είναι ιδωμένη τη στιγμή της εμφάνισής της στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής της (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση).

imponeretur: ρήμα

(Arria): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

simul: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο imponeretur.

Non impetravit: κύρια πρόταση κρίσης

impetravit: ρήμα

(Arria): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

conduxit piscatoriam naviculam: κύρια πρόταση κρίσης.

conduxit: ρήμα

(Arria): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

naviculam: αντικείμενο ρήματος

piscatoriam: επιθετικός προσδιορισμός στο naviculam

ingentemque navem secuta est: κύρια πρόταση κρίσης.

secuta est: ρήμα

(Arria): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

navem: αντικείμενο ρήματος

ingentem: επιθετικός προσδιορισμός στο navem

ΟΙ ΧΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗΣ ΣΤΙΣ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στις δευτερεύουσες προτάσεις η υποτακτική χρησιμοποιείται πολύ πιο συχνά απ' ό,τι στις κύριες: Υπάρχουν δευτερεύουσες προτάσεις που εκφέρονται πάντα με υποτακτική (πλάγιες ερωτηματικές, βουλευτικές, ενδοιαστικές, τελικές, συμπερασματικές). Οι λοιπές δευτερεύουσες εκφέρονται ή με οριστική ή με υποτακτική ανάλογα με την περίπτωση. Η οριστική δείχνει ένα πραγματικό γεγονός, ενώ η υποτακτική προσδίδει το στοιχείο της υποκειμενικότητας. Στα λατινικά η υποκειμενικότητα έχει πιο διευρυμένη διάσταση από ό,τι στα αρχαία ελληνικά: Τόσο στις πλάγιες ερωτήσεις όσο και στον πλάγιο λόγο δεν χρησιμοποιείται η οριστική αλλά η υποτακτική, διότι θεωρείται ότι είναι αδύνατον να μεταφερθεί ο λόγος όπως ειπώθηκε, ανεξάρτητα από το αν αλλοιώνεται ή όχι το περιεχόμενό του.

ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΛΙΣΗ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ

Η υποτακτική του Παρατατικού της ενεργητικής φωνής σχηματίζεται από το θέμα του Ενεστώτα, το πρόσφυμα **-re-** (για α', β', δ' συζυγίες, που είναι φωνηεντόληκτες) και **-ĕre-** (για τη γ' συζυγία, που είναι συμφωνόληκτη) και τις βασικές καταλήξεις της φωνής.

(Πρακτικά η υποτακτική Παρατατικού σχηματίζεται από το ενεργητικό απαρέμφατο του Ενεστώτα και τις βασικές καταλήξεις της φωνής)

Σχηματισμός και κλίση υποτακτικής παρατατικού ενεργητικής φωνής

α', β', δ' συζυγία

θέμα ενεστώτα + πρόσφυμα **-re-** + βασ. καταλ. ενεργ. φωνής

γ' συζυγία

θέμα ενεστώτα + πρόσφυμα **-ĕre-** + βασ. καταλ. ενεργ. φωνής

Πρακτικά:

απαρέμφατο ενεστώτα ενεργ. φωνής + βασ. καταλ. ενεργ. φωνής

Υποτακτική παρατατικού

amarem	delerem	legerem	audirem
amares	deleres	legeres	audires
amaret	deleret	legeret	audiret
amaremus	deleremus	legeremus	audiremus
amaretis	deleretis	legeretis	audiretis
amarent	delerent	legerent	audirent

ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΛΙΣΗ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ

Η υποτακτική του Μέλλοντα απαντά μόνο στην ενεργητική φωνή (αλλά και σε όσα ρήματα έχουν ενεργητική σημασία, όπως τα αποθετικά και τα ημιαποθετικά). Αποτελείται από τη μετοχή του Μέλλοντα (που σχηματίζεται αν στο θέμα του σουπίνου προσθέσουμε τις κατάληξεις **-urus, -ura, -urum**) και την υποτακτική Ενεστώτα του sum: **sim**.

(Η υποτακτική του Μέλλοντα ουσιαστικά ανήκει στην Ενεργητική Περιφραστική Συζυγία).

Υπάρχουν μερικά ρήματα που σχηματίζουν τη μετοχή Μέλλοντα όχι από το σουπίνο αλλά με τις κατάληξεις **-iturus, -a, -um** στο θέμα του Ενεστώτα: **moriturus (morior)**, **oriturus (orior)**, **nasciturus (nascor)**, **pariturus (pario)**, **ruiturus (ruo)**.

Σχηματισμός και κλίση υποτακτικής μέλλοντα ενεργητικής φωνής

μετοχή μέλλοντα (θέμα σουπίνου + **-urus, -ura, -urum**) + υποτακτική ενεστώτα sum: **sim**

Υποτακτική μέλλοντα

amaturus, -a, -um sim	deleturus, -a, -um sim	lecturus, -a, -um sim	auditurus, -a, -um sim
amaturus, -a, -um sis	deleturus, -a, -um sis	lecturus, -a, -um sis	auditurus, -a, -um sis
amaturus, -a, -um sit	deleturus, -a, -um sit	lecturus, -a, -um sit	auditurus, -a, -um sit
amaturi, -ae, -a	deleturi, -ae, -a	lecturi, -ae, -a	audituri, -ae, -a
simus	simus	simus	simus
amaturi, -ae, -a sitis	deleturi, -ae, -a sitis	lecturi, -ae, -a sitis	audituri, -ae, -a sitis
amaturi, -ae, -a sint	deleturi, -ae, -a sint	lecturi, -ae, -a sint	audituri, -ae, -a sint

ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΛΙΣΗ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΥ ΠΑΘΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ

Η υποτακτική του παθητικού παρατατικού σχηματίζεται από το θέμα του ενεστώτα, το πρόσφυμα **-re-** (για α', β', δ' συζυγίες, που είναι φωνηεντόληκτες) και **-ĕre-** (για τη γ' συζυγία, που είναι συμφωνόληκτη) και τις βασικές καταλήξεις της παθητικής φωνής.

(Πρακτικά η υποτακτική παθητικού παρατατικού σχηματίζεται από το ενεργητικό απαρέμφατο του ενεστώτα, και τις βασικές καταλήξεις της φωνής)

Σχηματισμός και κλίση υποτακτικής παρατατικού παθητικής φωνής

α', β', δ' συζυγία

θέμα ενεστώτα + πρόσφυμα **-re-** + βασ. καταλ. παθ. φωνής

γ' συζυγία

θέμα ενεστώτα + πρόσφυμα **-ĕre-** + βασ. καταλ. παθ. φωνής

Πρακτικά:

απαρέμφατο ενεστώτα ενεργ. φωνής + βασ. καταλ. παθ. φωνής

Υποτακτική παρατατικού

amarer
amareris/ re
amaretur
amaremur
amaremini
amarentur

delerer
delereris/ re
deleteretur
deletemur
deletemini
delerentur

legerer
legereris/ re
legeretur
legeremur
legeremini
legerentur

audirer
audireris/ re
audiretur
audiremur
audiremini
audirentur

Ο Μέλλοντας δεν έχει υποτακτική στην παθητική φωνή.

ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΛΙΣΗ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΑ ΤΟΥ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ SUM

Η υποτακτική του παρατατικού είναι **essem** (πρακτικά, δηλαδή, η υποτακτική παρατατικού - όπως συμβαίνει σε όλα τα ρήματα - σχηματίζεται από το απαρέμφατο του ενεστώτα και τις βασικές καταλήξεις)

Παρατατικός

essem
esses
esset
essemus
essetis
essent

Υποτακτική μέλλοντα του sum

Η υποτακτική του μέλλοντα σχηματίζεται από τη μετοχή του μέλλοντα (παρόλο που δεν υπάρχει σουπίνο, από το οποίο προέρχεται κανονικά η μετοχή του μέλλοντα) **futurus-a-um** και την υποτακτική ενεστώτα του sum: **sim**

Μέλλοντας

futurus, -a, -um sim
futurus, -a, -um sis
futurus, -a, -um sit
futuri, -ae, -a simus
futuri, -ae, -a sitis
futuri, -ae, -a sint

ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΛΙΣΗ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΑ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ POSSUM ΚΑΙ CAPIO

Η υποτακτική παρατατικού του possum είναι possem. Δηλαδή πρακτικά σχηματίζεται με το απαρέμφατο ενεστώτα του ρήματος και τις βασικές καταλήξεις, όπως συμβαίνει με όλα τα ρήματα.

Παρατατικός

possem
posses
posset
possemus
possetis
possent

Το ρήμα *possum* δεν διαθέτει σουπίνο και επομένως δεν σχηματίζει υποτακτική μέλλοντα.

Υποτακτική παρατατικού Ενεργητικής φωνής του ρήματος *capio*

Η υποτακτική παρατατικού ενεργητικής φωνής είναι *caperem*, δηλαδή πρακτικά σχηματίζεται με το απαρέμφατο του ενεστώτα και τις καταλήξεις της ενεργητικής φωνής.

Παρατατικός

capĕrem
capĕres
capĕret
capĕremus
capĕretis
capĕrent

Υποτακτική παρατατικού Μέσης φωνής του ρήματος *capio*

Η υποτακτική παρατατικού της μέσης φωνής είναι *caperer*, δηλαδή σχηματίζεται με το απαρέμφατο ενεστώτα της ενεργητικής φωνής και τις βασικές καταλήξεις της μέσης φωνής.

Παρατατικός

capĕrer
capĕreris
capĕretur
capĕremur
capĕremini
capĕrentur

Ημερομηνία τροποποίησης: 01/11/2022